

Re-Contextualization Teachers' professional development framework based on lessons study - a case study

M. Mohammadi¹, R. Marzoghi², J. Torkzadeh³, A. Bakhtiari⁴, A. Fallahi^{5*}

1. Assistant prof. of the Dept. of Educational Administration and planning of Shiraz University 2.prof. of the Dept. of Educational Administration and planning of Shiraz University.3. Assistant prof. of the Dept. of Educational Administration and planning of Shiraz University4. Assistant prof. of the Dept. of Organization Of Research and Educational Planning5.Farhangian University

بافت آفرینی چارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی: یک مطالعه موردی کیفی

مهدی محمدی^۱، رحمت اله مرزوقی^۲، جعفر ترک زاده^۳، ابوالفضل بختیاری^۴، عبدالخالق فلاحی^{۵*}

۱. هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شیراز؛ ۲. هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه شیراز؛ ۳. هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شیراز؛ ۴. عضو هیأت علمی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش؛ ۵. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی دانشگاه شیراز، ابواب جمعی دانشگاه فرهنگیان

Abstract

Purpose: The general goal of the research was to provide a framework for professional development of teachers based on Lesson Study.

Method: The research design was qualitative and methodology was a collective qualitative case study. An analytical approach in developing framework was based on re-contextualization approach. Potential oarticipants of study included 17 experts of faculty members in Lesson Study, Lesson Study instructors and teachers who implemented the lesson study have been selected by targeted sampling approach and criteria techniques. Sufficient number of participants was determined on the basis of theoretical saturation. Instrument of collecting qualitative data of study, was semi-structured interview. Validation of qualitative data performed through two measures of credibility and reliability and by using triangulation techniques. According to method of qualitative study used from the content analysis method (including basic, organizing and global themes) by using N-Vivo software.

Findings: The results of study indicate that there are 51 basic themes and 3 organizing themes (knowledge, attitude and skill) in the area framework of professional development of teachers based on Lesson Study approach. According to the framework, Lesson Study courses can be evaluated based on the knowledge, skills and attitudes which acquired by teachers.

Keywords: Teacher Professional Development, Analytical Themes, Lesson Study, Case Study

چکیده

هدف: هدف کلی این پژوهش دستیابی به چارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی بود.

روش: طرح پژوهش، مطالعه موردی کیفی چندگانه بود. رویکرد تحلیلی در تدوین چارچوب براساس رویکرد بافت آفرینی است. مشارکت‌کنندگان بالقوه پژوهش متشکل از ۱۷ نفر از اعضای هیأت علمی متخصص در درس پژوهی، مدرسین درس پژوهی و معلمان مجری درس پژوهی بودند که با رویکرد نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک معیار انتخاب شدند. کفایت تعداد مشارکت‌کنندگان براساس اشباع نظری تعیین گردید. ابزار گرد آوری داده‌های کیفی پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختمند بود. اعتباریابی داده‌های کیفی نیز از طریق دو معیار اعتبارپذیری و اعتمادپذیری و با استفاده از تکنیک همسوسازی داده‌ها صورت گرفت. با توجه به روش کیفی پژوهش از شیوه تحلیل مضمون (شامل مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر) با استفاده از نرم‌افزار N-Vivo برای تشکیل شبکه مضامین بهسازی حرفه‌ای معلمان استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش، بیانگر وجود ۵۱ مضمون پایه و سه مضمون سازمان دهنده (دانش، نگرش و مهارت) در حوزه بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی بود. بر اساس چارچوب طراحی شده، می‌توان دوره‌های درس پژوهی را بر مبنای دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های کسب شده به وسیله معلمان ارزشیابی نمود.

کلید واژه‌ها: بهسازی حرفه‌ای، تحلیل مضمون، درس پژوهی، مطالعه موردی

Accepted Date: 2016/05/31

Received Date: 2017/02/07

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۳/۱۱

پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۱/۱۹

Email: m48r52@gmail.com

* نویسنده مسئول:

این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده پنجم مقاله می باشد.

مقدمه و بیان مسأله

بهسازی حرفه‌ای و توانمندسازی معلمان یکی از موارد مهمی است که ارتباط مستقیم و تنگاتنگی با یادگیری فراگیران دارد و امروزه نظام‌های آموزشی در کشورهای مختلف با آن مواجه اند. مسلماً هر اندازه معلمان در حرفه‌ی خود توانمندتر باشند در آموزش و تدریس خود موفق تر بوده و موجبات یادگیری بیشتر فراگیران را مهیا می‌کنند. بهسازی حرفه‌ای معلمان عبارت است از "فرایندها و فعالیت‌های طرح ریزی شده به منظور افزایش دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های حرفه‌ای معلمان تا این که بتوانند موجب بهبود یادگیری دانش‌آموزان شوند" (Guskey, 2000).

بررسی پیشینه پژوهشی در حوزه درس‌پژوهی نشان داد که برخی پژوهش‌ها با رویکرد کمی به تأثیر آموزش با روش درس‌پژوهی بر تغییراتی که در دانش، مهارت و نگرش معلمان رخ می‌دهد تأکید کرده‌اند (Robinson and Leikin, 2011; Tahamipour, 2013; Habibzadeh, 2015; Magdfar, 2015). Magdfar (2015) در پژوهشی بیان می‌دارد، تجزیه و تحلیل مشاهدات، پاسخ معلمان و گروه متمرکز به سؤالات مصاحبه‌ها نشان داد که درس‌پژوهی، تأثیر مثبتی بر کلاس‌داری معلمان در جنبه‌های گوناگون همچون استفاده از وسایل آموزشی و مدیریت زمان داشته است. با این حال، تأثیر منفی آن بر روابط انسانی معلمان با همکارانشان با توجه به علاقه آنها به پایان این روند مشهود است. حبیب‌زاده (Habibzadeh, 2015) در تحقیقی به این نتیجه رسیده است که درس‌پژوهی موجب تقویت خودکارآمدی تصویری معلمان در عوامل مدیریت کلاس درس، فعال کردن دانش‌آموزان و استفاده از راهبردهای آموزشی می‌شود. تهمی‌پور (Tahamipour, 2013) در پژوهش خود نشان داد که درس‌پژوهی باعث بهبود تدریس معلم می‌شود. همچنین سازوکارهای تغییر تدریس در فرایند درس‌پژوهی شامل توجه مشترک، به اشتراک گذاشتن تجربیات، مشاهده مشکلات تدریس و درک نیاز به تغییر و طوفان فکری است. پژوهشی که به وسیله رفیع‌پور (Rafipour, 2013) در زمینه درس‌پژوهی با هدف ارائه یک مدل نظری برای کاستن شکاف بین نظریه و عمل انجام شد. نتایج نشان داد که پیاده‌سازی مدل نظری، برای کم کردن شکاف بین نظریه و عمل مؤثر است. حوریزاد (Horizad, 2011) در یک مطالعه شبه تجربی، به بررسی تأثیر درس‌پژوهی خلاقیت محور بر توسعه توانمندی‌های حرفه‌ای معلمان و یادگیری رفتار خلاق معلمان و دانش‌آموزان پرداخته و بیان می‌کند، درس‌پژوهی موجب رشد مهارت‌های حرفه‌ای معلمان گردیده است. در پژوهش دیگری که در زمینه درس‌پژوهی و با موضوع تغییر تدریس پس از فرآیند درس‌پژوهی توسط (Robinson and Leikin, 2011) انجام شد یافته‌ها بیانگر آن بود که کاربرد درس‌پژوهی با مراحل طرح‌ریزی، اجرا، بازتاب طرح‌ریزی مجدد مبتنی بر توفیق تدریس دارد.

ورھوف و تال (Verhoef & Tall, 2011) در پژوهشی تصورات غلط دانش‌آموزان را در آموزش راجع به خط مماس آشکار می‌کند. نتیجه کاربرد چرخه درس‌پژوهی آن بود که معلمان یادگیری را به‌وسیله آشکار کردن فرایندهای یادگیری، شهود دانش‌آموزان و فرایندهای تفکر به طور خاص روشن ساختند. در این رابطه معلمان از واژه نامه ریاضی و تصورات غلط مربوط به تفسیر بازنمایی‌های دانش‌آموزان آگاه شدند. در پژوهشی با عنوان یادگیری مشارکتی معلم از طریق درس پژوهی: شناسایی مسیرهایی برای موفقیت آموزشی در یک دبیرستان در سنگاپور که توسط لارنس و چانگ (Lawrence & Chong, 2010) انجام شد، هدف از انجام این پژوهش کیفی کسب بینشی عمیق‌تر نسبت به نتایج درس‌پژوهی و شناسایی جنبه‌های ساختاری و فرآیندی آن بود. در این مطالعه که ۳ تیم درس‌پژوهی متشکل از ۱۰ نفر از معلمان یک مدرسه دخترانه در سنگاپور شرکت داشتند، شش مسیر کلیدی زیر برای موفقیت آموزشی شامل: ۱. توانایی افزایش دانش، دیدگاه و بینش معلمان درباره محتوای موضوعی و آموزشی؛ ۲. توانایی افزایش آگاهی و دانش نواحی خاص برای پیشرفت؛ ۳. توانایی اتصال برای اهداف وسیع و بلندمدت برای یادگیری دانش‌آموزان؛ ۴. پرورش احساس اثرگذاری در معلمان؛ ۵. تقویت شبکه‌های دانشگاهی برای این‌که قادر به تلاش‌های جمعی سودمند شوند؛ ۶. تقویت حمایت مدارس از معلمان برای این‌که به تغییرات آموزشی ادامه دهند، شناسایی گردید.

همان‌طور که مشاهده می‌گردد پژوهش‌های انجام شده در این حوزه ضمن آن که عمدتاً کمی بوده‌اند، به یکی از ابعاد دانش، مهارت و نگرش توجه نموده‌اند و هیچ چارچوب جامعی که همه انواع دانش، مهارت و نگرش حاصل از درس‌پژوهی را در معلمان مشخص نماید، انجام نشده است.

(Sallee, 2011) در یک پژوهش آمیخته، ادعا ن نموده است که توسعه حرفه‌ای باید تجربی، همکارانه، دارای معنی و هدف، بهبود دهنده مهارت‌های حرفه‌ای، موجب تأمل درونی، تغییردهنده عملکرد و مبتنی بر ورودی حاصل از معلمان باشد.

همان‌طور که بیان شد، پژوهش‌های مختلف عمدتاً به صورت کمی انجام گرفته است و به‌صورت جامع ابعاد مختلف بهسازی حرفه‌ای معلمان در سه حوزه دانش، نگرش و مهارت بررسی نکرده‌اند، باشد که این پژوهش بتواند قسمتی از این خلأ را در این زمینه پر کند.

موفقیت هر نظام آموزشی در حد تعیین‌کننده‌ای به دانش و مهارت‌های حرفه‌ای معلم بستگی دارد. در نظر ژاپنی‌ها شایستگی هر نظام به اندازه شایستگی معلمان آن است، از این رو، می‌توان گفت معلم، مهم‌ترین عضو نظام آموزشی در فرآیند یاددهی-یادگیری، معمار اصلی نظام آموزشی است (Naderi et al., 2011). چرا بهسازی حرفه‌ای معلمان در حال حاضر دغدغه فکری بسیاری از جوامع است؟ پاسخ را

باید در تقاضای جامعه به‌طور کلی (حداقل به‌عنوان سیاستمداران و سردبیران روزنامه) برای بهبود در کیفیت آموزش و پرورش جستجو کرد.

از جمله رویکردهای بازتابی به تدریس، بهره‌گیری معلمان از روش درس‌پژوهی^۱ در فرایند تدریس است. درس‌پژوهی همچنین به‌عنوان یکی از مؤثرترین روش‌های توسعه حرفه‌ای معلم تلقی می‌شود که از درون مدارس ژاپنی مطرح و منتشر شده است. در این روش، معلمان با حضور در گروه‌های کوچک و طرح بحث‌های اساسی پیرامون تدریس، به روش‌های بهتری برای کار با دانش‌آموزان دست می‌یابند (Sahabat Anvar, 2014). درس‌پژوهی، تاریخچه‌ای طولانی‌مدت در ژاپن دارد. مکانی که نخستین بار این اندیشه به وسیله معلمان و با تلاش‌هایی بسیار مطرح گردید (Fernandez, 2002). درس‌پژوهی در واقع روش پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس است که از آن به‌عنوان سودمندترین، کاربردی‌ترین و مؤثرترین برنامه پرورش حرفه‌ای معلمان در مدارس ژاپن یاد شده است (Sarkar Arani, 2000). درس‌پژوهی یک رویکرد نظام دار مطالعه، توسعه و بهبود آموزش و یادگیری است. به بیان دیگر چرخه پژوهش‌ری درباره یادگیری دانش‌آموزان است که به‌منظور ارتقای یادگیری معلمان و اصلاح و بهبود آموزش اجرا می‌شود (Gorman, Mark and Nikula, 2010). درس‌پژوهی الگوی ژاپنی پرورش حرفه‌ای معلمان در مدرسه است و در عمل به‌گسترش فرهنگ یادگیری در مدرسه یاری می‌رساند، و محیطی را فراهم می‌سازد تا معلمان از یکدیگر بیاموزند، دانش حرفه‌ای خود را ارتقا دهند، به بازبینی و بازاندیشی در رفتار آموزشی و تربیتی خود بپردازند و بیش از پیش به نیازها و نحوه تعامل با دانش‌آموزان توجه کنند (Perry Matoba, Crawford and Sarkar Arani, 2006; Fernandez and Yoshida, 2009; Quoted from Sarkar Arani. 2012; and Lewise. 2009). تجربه کشورهای گوناگون از اجرای درس‌پژوهی در کلاس‌های درس ریاضی و علوم نیز نشان می‌دهد که معلمان در فرایند درس‌پژوهی همراه با دانش‌آموزان فرصت‌های غنی برای سازماندهی تعامل اثربخش در کلاس درس، آموختن از یکدیگر و بهسازی آموزش متناسب با شرایط حرفه‌ای خود به‌ویژه از طریق بهبود تعامل میان دانش‌آموزان و معلم را به‌دست می‌آورند (Stigler and Hiebert, 2009; Sarkar Arani and Fokoma, 2009; Saito et al, 2008; Quoted from Sarkar Arani. 2012).

در جمع‌بندی و ارزیابی یافته‌های پژوهشی می‌توان گفت که درس‌پژوهی الگویی مناسب برای بهسازی و بازاندیشی در فرهنگ آموزش و تدریس است. البته در عین حال، مربیان، معلمان، مدیران و کارگزاران نظام آموزشی به‌منظور اصلاح، بهبود، بهسازی آموزش - یادگیری و تدریس روش‌های مختلفی

رایکار گرفته اند، اما یکی از روش‌های موفق درس‌پژوهی است (Bakhtiari, 2016). به هر حال، به زعم پژوهش‌های انجام شده در زمینه بهسازی حرفه‌ای معلمان از یک سو، و درس‌پژوهی از سوی دیگر، تا به حال پژوهش خاصی که تعیین نماید که بهسازی حرفه‌ای معلمان شرکت‌کننده در دوره‌های درس‌پژوهی چگونه صورت می‌گیرد، انجام نشده است. به عبارت دیگر، روشن نیست که از معلمان شرکت‌کننده در دوره‌های درس‌پژوهی انتظار می‌رود که چه نوع مهارت‌ها، دانش‌ها و نگرش‌های جدیدی را به دست آورند. به همین دلیل پژوهش حاضر با رویکردی کیفی به طراحی چارچوب ویژه بهسازی معلمان مبتنی بر درس‌پژوهی می‌پردازد تا بتواند چارچوب مهارت‌ها، نگرش‌ها و دانش‌هایی را که معلمان در جریان درس‌پژوهی کسب می‌کنند، مشخص سازد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش: به‌منظور دستیابی به توصیفی عمیق و غنی از تجارب، نگرش و ادراک مشارکت‌کنندگان نسبت به ابعاد چارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان از طرح پژوهش کیفی و به‌طور خاص از روش مطالعه موردی کیفی جمعی استفاده شد. مطالعه موردی روشی مبتنی بر داده‌هایی است که به‌صورت منظم و عمیق از یک پدیده معاصر در بستر یا فضای واقعی‌اش گردآوری و تحلیل شده‌اند و مقصود آن، ساختن و پرداختن الگو یا نظریه‌ای است که در زمینه مورد مطالعه صادق و روشن‌گر باشد (Strauss and Corbin, 2007). بنابراین در این پژوهش مسأله^۱، بهسازی حرفه‌ای با رویکرد درس‌پژوهی و مورد معلمان دوره متوسطه اول می‌باشند. مشارکت‌کنندگان: در پژوهش حاضر مشارکت‌کنندگان شامل اعضای علمی رشته علوم تربیتی، مدرسین دانشگاه فرهنگیان و آموزش ضمن خدمت و معلمان بودند که با رویکرد نمونه‌گیری هدفمند و روش معیار تعداد ۵ عضو هیأت علمی متخصص در درس‌پژوهی، ۵ مدرسین درس‌پژوهی و ۷ معلم مجری درس‌پژوهی انتخاب شدند. کفایت تعداد مشارکت‌کنندگان، بر اساس اشباع نظری داده‌ها^۲ بود. ابزار جمع‌آوری داده‌های کیفی: در این پژوهش، از مصاحبه عمیق نیمه ساختمند استفاده شد و اعتباریابی داده‌های کیفی از طریق اعتبارپذیری^۳ و اعتمادپذیری^۴ با استفاده از تکنیک همسوسازی داده‌ها صورت گرفت. روش تحلیل: با توجه به روش پژوهش که کیفی می‌باشد، از روش تحلیل مضمون (شامل مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر) با استفاده از نرم‌افزار N-Vivo برای تشکیل

-
1. issue
  2. theoretical saturation of data
  3. creditbility
  4. dependibility

شبکه مضامین بهسازی حرفه‌ای معلمان استفاده شد. لازم به ذکر است که در این روش تحلیل، مبنای طراحی چارچوب، بافت‌آفرینی^۱ (Morse and Field, 1996) می‌باشد. بافت‌آفرینی در معنای قرار دادن دانش جدید در چارچوبی که دیگران ساخته‌اند. دانش جدید ابعاد بهسازی حرفه‌ای مبتنی بر رویکرد درس‌پژوهی در چارچوب دانش، مهارت و نگرش (Sparks and Loucks-Horsley; 1989 Stronge, 2002) می‌باشند.

یافته‌های پژوهش

سؤال پژوهش: چارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر رویکرد درس‌پژوهی چیست؟

برای پاسخ به سؤال پژوهش، در مرحله نخست مصاحبه‌های صورت گرفته با مدرسان درس پژوهی، اعضای هیأت علمی متخصص در درس پژوهی و مجریان درس پژوهی، مورد تحلیل قرار گرفت و کدهای معنایی اولیه استخراج گردید. در مرحله بعد کدهای معنایی به دست آمده تبدیل به مضامین پایه شدند. براساس مصاحبه‌های انجام شده، در این مرحله از سه گروه مشارکت‌کنندگان ۹۶ مضمون پایه استخراج گردید که در جداول شماره (۱ تا ۴) ارائه گردیده‌اند. در جلوی هر مضمون پایه شواهد مربوطه از مصاحبه‌شوندگان آورده شده است.

جدول (۱): جدول مضامین پایه مستخرج از مصاحبه با مدرسان آموزش درس پژوهی

مضامین پایه	شواهد	کد مشارکت کننده
استقلال فردی	معلم ضمن همکاری با گروه، از استقلال در عمل در هنگام تدریس در کلاس خود برخوردار است.	۱۴
اعتماد حرفه‌ای	معلمان به نظرات و تصمیمات تیم اعتماد کامل دارند و آن را اجرا می‌کنند.	۱۴
افزایش سطح آگاهی	تلاش برای مشاهده روش‌های تدریس یکدیگر کمک می‌کند که به بررسی کار خود بپردازند و نقاط ضعف و قوت خود را بشناسند.	۱
انتقاد پذیری	در حقیقت معلم با شرکت در این گروه‌ها به معلمان اجازه می‌دهند که او را مورد نقد قرار دهند. همکاران از این که فرد دیگری سرکلاس آن‌ها حاضر شود و تدریس او را ببیند و او را نقد کنند ممانعت می‌کنند ولی در درس پژوهی این یک اصل مهم است. معلمان در انجام درس‌پژوهی نظرات اصلاحی همکاران را پذیرفته و نقدهای مورد نظر را با استقبال می‌پذیرند.	۱ و ۱۱ و ۱۴
آشنایی با روش‌های	معلمان با دقت و عمق بیشتری درباره ی روش تدریس و تغییر آن و ایجاد روش جدید	۱ و ۱۴

	وارد عمل می‌شوند. روش‌های تدریس ناکارآمد کنار گذاشته می‌شود و جای خود را به روش‌های تدریس نوین می‌دهد.	تدریس جدید
۵ و ۱۴	معلمان با هم به خلق روش‌های جدید آموزش دست می‌یابند. معلم با تنوع روش‌های آموزش مواجه شده و انواع راهبردهای یادگیری را محک زده و خود راهبردهایی را برای یادگیری بهتر می‌آفریند.	آفریننده راهبردهای یاددهی و یادگیری
۱۴ و ۱۱	با دادن آموزش و برگزاری کارگاه و ... در زمینه درس پژوهی، زمینه افزایش آگاهی مسئولین از توسعه حرفه‌ای مهیا می‌گردد.	آگاهی از توسعه حرفه‌ای
۱ و ۵ و ۱۴	درس پژوهی باعث بازتابی شدن معلمان بر عملکرد خویش می‌شود. معلمان به این باور می‌رسند که نسبت به ارزیابی خود اقدام کنند. در این روش هر معلم، ضمن نقد و ارزیابی تدریس انجام شده، تدریس و فعالیت‌های خود در کلاس را نیز مورد ارزیابی قرار می‌دهد	باور به خوداربابی
۱ و ۵ و ۶ و ۱۱	با شرکت در این دوره‌ها معلمان شیفته درس پژوهی شده و به فواید آن که حرفه‌ای شدن تدریس است پی می‌برند. معلمان با بازاندیشی رفتار خود و همکاران راه‌های بهتری برای یاد دادن و یادگیری می‌یابند. در پژوهی قطعاً باعث بهبود کیفیت آموزش و تدریس می‌شود.	بهبود مهارت تدریس
۱۴	هدف نهایی درس پژوهی رفع ابهام از موضوع مورد نظر است و این کار فقط از طریق پرسش صورت می‌گیرد، پرسش‌هایی که نیازمند مهارت خاص است. لازم است این مهارت تقویت شود.	پرسشگری
۱۴ و ۶ و ۵	درس پژوهی یک پژوهش در کلاس درس است که بر پایه پژوهش بنا نهاده شده و باعث رشد تحقیق و پژوهش و در نتیجه ارتقای مهارت پژوهشی می‌شود. آنها به شناخت مسائل آموزشی و ارائه راه‌حل و تجزیه و تحلیل آن می‌پردازند.	پژوهش
۱۴ و	در درس پژوهی فرایند ذهنی دانش آموز مورد توجه است و لازم است معلمان مهارت پیش‌بینی نحوه تفکر و خلاقیت دانش‌آموزان را در موقعیت‌های خاص ارتقا دهند.	پیش‌بینی تفکر و خلاقیت دانش آموز
۱۴	در بازبینی و بازاندیشی تمام عوامل تأثیرگذار مورد بررسی قرار گرفته و در تصمیمات مؤثر خواهد بود.	تفکر سیستمی
۱۴	با روش درس پژوهی، موضوع تدریس به صورت عمیق‌تر مورد مطالعه و تفکر قرار می‌گیرد.	تفکر عمیق
۱ و ۱۱ و ۱۴	در درس پژوهی، پس از تدریس باید تدریس مورد نظر از طرف همه همکاران مورد بازبینی و باز اندیشی قرار گیرد. معلمان مهارت نقادی را می‌آموزند و تدریس خود و دیگر همکاران را مورد نقد قرار می‌دهند.	تفکر نقادی
۱۴	در این رویکرد، اهداف درس در تمام مراحل مد نظر قرار گرفته و برای رسیدن به اهداف برنامه ریزی می‌کنند.	توجه به اهداف درس
۱۴ و ۶	این روش‌های جدید خود کمک می‌کنند به توسعه حرفه‌ای خود بپردازند. معلم با شرکت در گروه‌های دانش آموزی و خلق روش‌های جدید، موجبات رشد دانش حرفه‌ای خود را به وجود می‌آورد.	توسعه دانش حرفه‌ای
۱۴	تجربه‌های همه معلمان بخصوص تجربه معلمان با سابقه بیشتر برای پیشبرد تدریس	خلق تجربه جدید

	به کار گرفته می‌شود و معلمان دائماً در حال خلق تجربه‌های جدید هستند.	
۱ و ۵ و ۶ و ۱۴	به کارگیری روش‌های جدید خود باعث توسعه دانش قبلی شده و آن را توسعه می‌دهد. از آن‌جا که روش‌های جدید را تدوین می‌کنند خود می‌توانند دانش جدیدی را به دیگران عرضه کنند نتیجه تبادل نظر و همکاری در درس پژوهش یافته حوزه‌های جدید دانش حرفه‌ای است. بازبینی و بازاندیشی مستمر تدریس و فرایند آموزش منجر به خلق روش‌های جدید می‌گردد.	خلق دانش
۱۱	فرد جهت ارائه راهکارهای جدید باید همیشه خود را به روز نگه دارد.	دانش به روز
۱ و ۱۴	معلمان لازم است مکرر به محتوای درس توجه کرده و برنامه‌ریزی‌ها را متناسب با آن انجام دهند. و دانش محتوایی خود را افزایش دهند. وقتی می‌توانند مسائل را خوب درک کنند که بر محتوای برنامه درسی اشراف داشته باشند.	دانش محتوای درس
۶	با تبادل نظر بین خود و تجزیه و تحلیل روش‌ها، روش جدیدی را پیشنهاد می‌کنند.	دست‌یابی به راهبردهای نوین یاددهی
۱	برای تشکیل گروه‌های درس‌پژوهی لازم است که معلمان مسائل و مشکلات آموزش خود را دریابند.	شناخت چالش‌های آموزشی
۱۴	معلمان در اجرای درست درس‌پژوهی لازم است که فراگیران خود را بشناسند.	شناخت فراگیران
۵	آنها در می‌یابند که چگونه کلاس خود را بهتر اداره کنند.	شیوه مدیریت کلاس داری
۱	آن‌ها لازم است که دانسته‌های قبلی خود را بررسی تا امکان به کارگیری روش‌های جدید ممکن شود.	فرا تحلیل دانش‌های خود
۱۴	در این رویکرد در هر زمانی معلم از همکاران، دانش‌آموزان از معلم، دانش آموز از دانش‌آموزان و معلم حین کار با دانش آموز یاد می‌گیرند.	فرهنگ یادگیری مادام‌العمر
۱۴ و ۱۱ و ۶ و ۵	آن‌ها در تجارب آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم می‌شوند. آنها به یکدیگر کمک می‌کنند تا در حرفه خود موفق‌تر عمل نمایند. در طی این رویکرد، ارتباط داشتن با هم و تدریس به صورت مشارکت با هم، به صورت یک فرهنگ در آمده است. در این فرایند، ارتباط داشتن با هم و مشارکت در تدریس و نقد و بررسی تدریس، نیازمند مشارکت است.	فرهنگ مشارکت
۶	با استفاده از روش‌های جدید و درگیر کردن دانش‌آموزان اداره کلاس بهتر صورت می‌گیرد.	کلاس داری
۱۴	در درس‌پژوهی تصمیم، تصمیم گروه و نظر، نظر گروه است.	گروه‌گرایی
۱۱	با این روش (درس‌پژوهی) تنوع در تدریس و مشارکت دانش‌آموز و معلمان ایجاد شده و باعث می‌شود که تدریس لذت‌بخش‌تر گردد.	لذت تدریس
۵	احساس مسؤولیت در حرفه معلمی تقویت می‌یابد.	مسؤولیت‌پذیری
۱۴ و ۱۱	در فرایند درس‌پژوهی را به‌طور جداگانه و دقیق مورد مشاهده قرار می‌گیرد و از طریق نتایج این مشاهدات به نیازهای دانش‌آموزان توجه می‌کنند. در درس‌پژوهی باید رفتار و حرکات هم دانش‌آموز و هم معلم مورد مشاهده دقیق قرار گیرد.	مشاهده حرفه‌ای

۱۴	بین افراد مختلف درگیر درس پژوهی ارتباطات مختلفی برقرار است (معلم - معلم، معلم - دانش آموز، معلم - اولیا، دانش آموز - دانش آموز، معلم - مسئولین)	مهارت ارتباطی
۱	یکی از مزایای درس پژوهی این است که معلمان می توانند به ارزیابی مهارت های خود بپردازند.	مهارت ارزیابی
۵	شرکت در گروه های درس پژوهی خود نوعی پژوهش در عمل است .	مهارت پژوهش
۱ و ۵ و ۱۱	در این مشارکت عملا راه های تدریس جدید یاد گرفته شده و تدریس بهتری را ارائه می دهند	مهارت تدریس
۱۴	طرح درس های مختلف از طرف معلمان تدوین و و ارزیابی شده و بازنویسی می گردد. مهارت معلمان در نوشتن طرح درس بالا می رود.	مهارت طرح درس نویسی
۱ و ۶ و ۱۱	روش های سنتی معلم محور است ولی درس پژوهی دانش آموز محور است. به طور کلی تمام فعالیت ها به سمت نیازهای دانش آموزان در محیط یادگیری سوق پیدا می کند. درس پژوهی باعث می شود نگرش از معلم محوری به دانش آموز محوری تغییر یابد.	نگرش دانش آموز محوری
۱۴ و ۱۱ و ۶ و ۵ و ۱	معلمان در فعالیت درس پژوهی به یکدیگر کمک می کنند که درک بهتری از موقعیت پیدا کنند. معلمان از طریق درس پژوهی یاد می گیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند. درس پژوهی نوعی مشارکت در امر یادگیری است در درس پژوهی، معلمان و دانش آموزان، معلمان با همکاران، در ارتباط و مشارکت با هم یاد می گیرند معلمان یاد می گیرند که مشکلات تدریس خود را از شیوه درس پژوهی و همکاری معلمان بررسی و دریجهای جدید در همکاری و ارتقای آموزش بهتر ایجاد کنند	نگرش مشارکت جویانه به یادگیری

جدول (۲): مضامین پایه مستخرج از مصاحبه اعضای هیأت علمی متخصص در حوزه درس پژوهی

کد مشارکت کننده	شواهد	مضامین پایه
۲	: معلمان پس از مشاهده یادگیری دانش آموزان به این می رسند که بهبود و اصلاح آموزش امکان پذیر هست و احساس کار آمدی در آن ها ایجاد می شود	احساس خود کار آمدی
۴	معلمان با تبادل نظر روش های جدیدی را تدوین می کنند	استفاده از روش های جدید
۷	این نوع پژوهش سطح آگاهی معلمان را ارتقا داده و سبب می شود آنان خود را یادگیرنده پژوهش و تصمیم گیرنده راهبرد آموزش و تولید کننده دانش حرفه ای در مدرسه بدانند .	افزایش سطح آگاهی
۴	معلمانی که در درس پژوهی شرکت می کنند به نیازهای اخلاقی و معنوی دانش آموزان نیز توجه می کنند	اهمیت یه نیازهای فردی و معنوی دانش آموز
۷	درس پژوهی پژوهشی مدرسه محور است که نیازمند همکاری معلمان در کارهای گروهی است	ایجاد نگرش گروه گرایی
۲	معلمان با مشارکت با یکدیگر روش کار دقیق تدریس را می آموزند و چگونگی مواجهه با موضوع جدید را یاد می گیرند	آشنایی با روش های تدریس

		نوین
۷	آنها در این الگو با بازاندیشی در رفتار آموزش خود به تولید و استفاده از روشهای نوین سوق داده می‌شوند	آفریننده راهبردی نوین یاددهی و یادگیری
۷	در گروه درس پژوهی همکاران با هم تبادل نظر کرده و به کمک جمع بندی مشترک و یک مفهوم و رویه می‌رسند. معلمان از طریق درس پژوهی یاد می‌گیرند که چگونه در کنار هم و با هم و از یکدیگر بیاموزند	با هم آموزی
۴ و ۷	اعضای گروه درس پژوهی با ارتباط با همدیگر و ارتباط با دانش آموزان و بالاخره بازخوردها به طور مستمر به دنبال تغییر و باز اندیشیدر دیدگاه ما هستند. معلمان از طریق درس پژوهی یاد می‌گیرند در تجارب آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم شده و به بازا اندیشی در رفتار خود بپردازند	باز بینی و باز اندیشی
۷ و ۲	آنان با باز اندیشی در رفتار آموزشی خود در فرایند آموزش و یادگیری خود تغییرات ایجاد می‌کنند. در جریان درس پژوهی باید روش تدریس و شیوه رفتار را تغییر داد تا نتیجه را دید پس باید واکنشی نسبت به تغییر داشت	باور به تغییر پذیری
۲ و ۴ و ۷ و ۱۷	معلمان از طریق مشاهده و اندیشه در عمل انجام شده و خود ارزیابی می‌دانند. هر معلم تدریس خود را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. معلمان کار خود را با دیدن کار و رفتار دانش آموزان کنترل و ارزیابی می‌کنند. جلسات درس پژوهی علاوه بر تقویت یادگیری مشارکتی، فرصت ارزیابی معلمان از تدریس خود و همچنین در دانش آموزان فرصت ارزیابی یادگیری خود را فراهم می‌آورد.	باور خود ارزیابی
۷ و ۱۲ و ۱۷	اعضای گروه در حین درس پژوهی از یکدیگر یاد می‌گیرند که بعضی مفاهیم را چگونه می‌توان بهتر آموزش داد. با انجام درس پژوهی به بهبود فرایند آموزش و یادگیری مستمر از طریق طراحی اجرا و ارزشیابی و ارزیابی روش‌های عمل حرفه‌ای می‌پردازد. مهارت معلمان در بسیاری جهات ارتقا می‌یابد از قبیل مهارت ارتباط با دانش آموز، مهارت ارتباط حرفه‌ای بین معلمان، مهارت برقراری ارتباط بین موضوع درسی و واقعیت‌های زندگی، مهارت طرح درس نویسی، روش‌های تدریس نوین و مدیریت کلاس	بهبود مهارت تدریس
۲	از طریق مشارکت در فرایند درس پژوهی، معلمان چگونگی طراحی محیط یادگیری به‌منظور انجام فرصت‌های تعامل بیشتر دانش آموزان با یکدیگر و معلمان یاد می‌گیرند	بهبود در ارتباط علم با معلم و معلم با دانش دانش آموز
۱۲	تجارب درس پژوهی نشان داده است دانش آموزان مبحثی را که خوب یاد نگرفته اند با این روش بهتر یاد می‌گیرند	بهبود یادگیری
۷	این الگو مبنی بر پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس است	پژوهش
۷	آنها در درس پژوهی پیش فرض‌های ذهنی را نسبت به نحوه تفکر دانش آموز تغییر داده و واقع بینانه تر عمل می‌کنند	پیش بینی تفکر دانش آموزان
۷	درس پژوهی محیطی را فراهم می‌سازد تا معلمان در برنامه تحول مستمر آموزش مشارکت جویند	تحول مستمر آموزش

۷	درس پژوهی سبب می‌شود معلمان مسئولیت بیشتری در اداره مدرسه احساس کنند و در تصمیم‌گیری‌های درس‌پژوهی و مدرسه شرکت کنند.	ترویج تصمیم‌گیری و مسئولیت‌مشارکتی
۱۲	درس‌پژوهی محیطی را ایجاد می‌کند که معلم و دانش‌آموز آماده یاد‌دهی و یاد‌گیری گردند	تسهیل فرایند یاددهی و یادگیری
۲	همه معلمان و افرادی که در گروه قرار می‌گیرند در تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند	تصمیم‌گیری
۷ و ۲	درس‌پژوهی سبب می‌شود معلمان مسئولیت بیشتری در اداره مدرسه احساس کنند معلمان برای یادگیری دانش‌آموزان دست به نوآوری، تغییر و بروز کردن دانش خود می‌کنند	تعهد و مسئولیت‌پذیری
۲ و ۷	با برخورد با دیدگاه‌ها و طرز فکر و ندای متفاوت برخورد می‌کنند به یافته‌های کاربردی و عملی‌تری درباره اصلاح منابع تدریس می‌رسد. این فرایند نیازمند آن است که منابع تدریس و یادگیری خود را مورد ارزیابی و اصلاح قرار دهد.	تغییر و اصلاح منابع تدریس
۷	معلمان در این فرایند به همکاری با پژوهشگران در حمایت از تفکر سیستمی و تفکر انتقادی تشویق می‌شود	تفکر انتقادی
۲	درس‌پژوهی به مجریان خود کمک می‌کند به نظریه پردازی متفکرانه بپردازند و به صورت نظام‌مندتر در مورد نحوه کار خود فکر کنند.	تفکر خردورزی نظام‌مند
۷ و ۲	در این رویکرد معلمان باید تمام عوامل تاثیر بر فرایند یادگیری مد نظر قرار دهند. بسیاری از مدیران آموزش بر این باورند که انجام درس‌پژوهی از هنر سیستماتیک حمایت می‌کند.	تفکر سیستمی
۷	مشارکت آنها در کلاس درس باعث می‌شود که میان محتوا و قابلیت خلاقیت دانش‌آموزان توازنی پذیرفتنی برقرار سازد	توازن محتوا و نیاز و قابلیت‌های دانش‌آموز
۷	در فرایند طراحی عمل‌بازاندیشی راه‌های بهتر یاددادن و یادگرفتن را یافته و به تولید دانش حرفه‌ای می‌پردازند	توسعه دانش حرفه‌ای
۷	با بازاندیشی مشارکتی در نوشته‌های خود نمونه‌های حرفه‌ای تازه ای را خلق می‌کنند.	خلق دانش
۱۲	در طی درس‌پژوهی معلمان از توانایی‌ها و ضعف‌های خود و همکاران مطلع می‌شوند	دانش توانایی و ضعف فرد و همکار
۱۷	در درس‌پژوهی، هم‌افزایی بین معلمان صورت می‌گیرد و معلمان با به اشتراک گذاری دانسته‌ها و تجارب خویش در گروه موجبات رشد و آگاهی علمی یکدیگر را فراهم می‌آورند	دانش علمی
۲	معلمان در جریان درس‌پژوهی درباره مفاهیم پایه و مهارت‌های دانش‌آموز باید یاد بگیرد و به بحث می‌نشیند و در این رابطه سؤالاتی زیادی درباره موضوع درس ایجاد می‌شود	دانش محتوایی
۲	چون عملکرد معلمان در معرض ارزیابی نیست معلمان می‌توانند رفتارهای مد نظر خود را انجام می‌دهند	ریسک‌پذیری
۴	در درس‌پژوهی روش‌های سنتی غیر کاربردی را کنار گذاشته و در پی شناخت و به کارگیری شاخص‌های جدید و فنی می‌باشد.	شناخت تناقض‌های فنی و

		جدید با گزینش‌های جدید
۱۷	دانش‌آموزان می‌توانند از فرصت تجربه تدریس دیگر معلمان بهره‌مند شده همچنین درس‌پژوهی و تجربه تدریس معلمان متفاوت، به معلمان و دانش‌آموزان در شناخت سبک یادگیری دانش آموز کمک می‌کند	شناخت سبک‌های یادگیری
۴	درس‌پژوهی کمک می‌کند که معلمان چالش‌های واقعی آموزشی را بشناسند .	شناخت واقعی چالش‌های آموزشی
۷ و ۲	درس‌پژوهی از طریق بحث‌های علمی امکان مشاهده شرایط واقعی کلاس موجب بهبود مهارت مدیریتی معلمان می‌شود. معلمان یاد می‌گیرند چگونه در عمل روش تدریس و شیوه‌های مدیریت کلامی درس را بهبود بخشند	شیوه مدیریت کلاس داری
۱۲	ایجاد شرایط و موقعیت‌های لازم برای اجرای درس‌پژوهی امری لازم و ضروری است	فراهم کردن شرایط
۱۷ و ۷ و ۴	زمانی که معلمان در کارگروهی شرکت می‌کنند و نتایج آن را می‌بینند به کارهای مشارکتی گرایش پیدا می‌کنند . در درس‌پژوهی یادگیری از یکدیگر به صورت مشارکتی سازماندهی می‌شود. معلمان به این باور می‌رسند که با انجام کار گروهی می‌توانند موجبات رشد یکدیگر همچنین دانش‌آموزان را فراهم کنند	فرهنگ مشارکت
۷	درس‌پژوهی به گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس یاری می‌رساند	فرهنگ یادگیری
۲	معلمانی که در درس‌پژوهی شرکت می‌کنند به صورت علمی و حرفه‌ای به قضاوت می‌پردازند	قضاوت حرفه‌ای
۴	وقتی معلم می‌بیند با بکارگیری روش جدید دانش‌آموزان بهتر یاد می‌گیرند از تدریس خود لذت می‌برد	لذت تدریس
۷	در این فرایند معلمان فرصت پیدا می‌کنند نوشته‌های خود را در باره آموزش و یادگیری مرور کنند	مرور دانش‌های خود درباره یادگیری
۲	این افراد شرکت در گروه‌های تصمیم‌گیری و توجه به نیازهای سازمانی را جزء مسئولیت‌های خود می‌دانند	مسئولیت‌پذیری
۷ و ۲	در فرایند درس‌پژوهی دانش آموز را به طور جداگانه و دقیق مورد مشاهده قرار می‌گیرد و از طریق نتایج این مشاهدات به نیازهای دانش‌آموزان توجه می‌کنند. این الگو فرصتی را به وجود می‌آورد تا معلمان مشاهده دقیق تری از رفتارهای خود و همکاران و دانش‌آموزان کلاس درس داشته باشند	مشاهده حرفه‌ای
۷ و ۴ و ۲	درس‌پژوهی انزوای معلمان را کاهش می‌دهد و باعث تشکیل یک گروه ارتباطی و تعاملی قوی بین معلمان در مدرسه و مدارس مجاور می‌شود. جریان درس‌پژوهی به معلمان کمک می‌کند که فعالیت کلاس خود را به دانش‌آموزان ارزیابی کنند و برنامه محلی برای تغییر دادن به کمک همکاران تهیه کنند. درس‌پژوهی محیطی را فراهم می‌کند که ارتباط بین معلم مسئولین و دانش‌آموزان را گسترش دهد	مهارت ارتباطی

۷	گسترش فرهنگ یادگیری و رهبری آموزش اثربخش از طریق توسعه مشارکت همکاری و بازاندیشی گروهی مدبران می‌باشد	مهارت راهبردی
۲	طرح درس‌ها در جریان درس پژوهی توسط معلمان و کارشناسان متخصصین بارها و بارها مورد مورد یادگیری می‌شود می‌توانند راهنمایی برای معلمان باشند	مهارت طرح درس نویسی
۴	توانایی برقراری ارتباط موثر و همکاری با همدیگر به ویژه در محیط‌های چند فرهنگی جور واجور	مهارت همکاری در محیط‌های جدید فرهنگی
۴	معلمان حتی به مشاهده ی دانش‌آموزان و رفتار آنها در زنگ تفریح نیز توجه می‌کنند .	نگرش به زنگ تفریح
۲ و ۴ و ۱۷	در این رویکرد دانش آموز و یادگیری او محور تمام بحث‌ها و نشست‌هاست. معلمان در پی این هستند و به این فکر می‌کنند که عکس العمل دانش آموز چگونه هست و چه رفتاری نشان می‌دهند که نشانگر یادگیری هست. در درس پژوهی سرعت شناخت و توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان ، تعامل بین معلمان و دانش‌آموزان با یکدیگر و همچنین تعامل درونی معلمان افزایش می‌یابد	نگرش دانش آموز محوری
۱۷	در درس پژوهی معلمان نگرش مثبت و انگیزه بهتری به کار تدریس پیدا می‌کنند ، علاقه آن‌ها به انجام کار مشترک و به اشتراک گذاری تجربه‌ها ، افزایش پیدا می‌کند و با انگیزه بیشتری به تدریس مباحث خواهند پرداخت	نگرش مثبت به تدریس
۲ و ۴ و ۷	معلمان چون با هم مشارکت دارند و به صورت گروهی با هم کار می‌کنند . پس از هم یاد می‌گیرند برای آموزش بهتر. در درس پژوهی هر یک از اعضا گروه در طی کار گروهی برا اطلاعاتشان در حوزه یاددهی و یادگیری افزوده شده و توانسته از ظرفیت‌ها و امکاناتی که در اختیار داشتند استفاده کنند. معلمان از طریق درس پژوهی به عنوان الگویی اثر بخش برای پژوهش در مدرسه یاد می‌گیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند و تجارب آموزشی در ویژگی یکدیگر سهیم شوند.	نگرش مشارکت جویانه به یادگیری
۱۲ و ۱۷	معلمان در اجرای درس پژوهی به یکدیگر کمک می‌کنند تا یادگیری موثری داشته باشند. درس پژوهی فرصت کار گروهی را فراهم آورده و موجبات یادگیری مشارکتی را در بین معلمان و دانش‌آموزان فراهم می‌کند	یادگیری مشارکتی

جدول (۳): مضامین پایه مستخرج از مصاحبه با معلمان مجری درس پژوهی

کد مشارکت کننده	شواهد	مضامین پایه
۸	همکاران لازم است که در گروه مشارکت فعال داشته باشند و بنابراین خود را موظف می‌کنند به مطالعه بپردازند و دانش خود را ارتقا دهند.	ارتقای دانش
۱۳	این برنامه فرصتی را ایجاد می‌کند که ما با مشاهده تدریس دیگر همکاران، حرکات و فعالیت‌های آن‌ها، نکاتی را یاد می‌گیریم که در هیچ جایی دست‌یافتنی نیست.	از یکدیگر آموزی
۱۵ و ۱۳	فرد در ارائه راهکارها لازم است که از دانش‌های لازم برخوردار باشد و همیشه خود را به روز نگه دارد. معلمان با روش‌ها و مهارت‌های تدریس آشنا می‌شود.	افزایش دانش
۱۵ و ۱۳ و ۱۰ و ۸	تدریس همکار در معرض نقد قرار گرفته و همه آن را مورد بررسی و نقد قرار می‌دهند که این باعث می‌شود معلمان قدرت انتقادپذیری خود را نیز بالا ببرند. همکاران از این که فرد دیگری سرکلاس آن‌ها حاضر شود و تدریس او را ببینند و او را نقد کنند ممانعت می‌کنند ولی در درس پژوهی این یک اصل مهم است. تیم درس پژوهی تدریس مورد نظر را نقد می‌کنند (همه با هم تدریس و گروه را نقد می‌کنیم، کار گروه را زیر سؤال می‌بریم نه فرد را) در این فعالیت روحیه انتقادگری و انتقادپذیری در افراد ایجاد می‌شود.	انتقاد پذیری
۹	بی‌نظمی‌های فکری از بین رفته و جای خود را به نظم خاص داده و باعث ایجاد نگرش تازه می‌شود.	ایجاد نگرش نظام‌مند
۱۰ و ۸	لازمه کار در گروه‌های درس پژوهی، اطلاع و آگاهی از تمامی الگوهای تدریس است تا بتوانیم خوب ارزیابی کنیم و پیشنهادهای بهتری را بدهیم. درس پژوهی باعث رشد حرفه‌ای دانش معلمان می‌شود. با روش‌های تدریس نوین آشنا شده و نوعی یادگیری مشترک درونی تدریس به حساب می‌آید.	آشنایی با الگوهای جدید تدریس
۱۵	معلم در می‌یابد که خودش چه روش تدریس‌هایی را می‌دانسته و الان چه روش‌های تدریس جدیدی آمده و چه تغییر روندی در تدریس ایجاد شده است.	آگاهی حرفه‌ای
۱۶ و ۳ و ۸	در این روش همکاران با هم به مشورت و گفتگو می‌پردازند و از یکدیگر و با هم فرا می‌گیرند درس پژوهی در کلاس درس بستری را فراهم می‌کند که ما با یکدیگر گفتگو کنیم و از تجربه‌های خود و دیگران بیاموزیم. درس پژوهی ما با یکدیگر گفتگو می‌کنیم و از تجربه‌های خود و دیگران یاد می‌گیریم.	با هم آموزی
۹	به تفکر و بازاندیشی درباره چگونگی تفسیر و برداشت دانش‌آموزان از موضوع درس می‌پردازیم.	بازبینی و بازاندیشی
۸	با شرکت در درس پژوهی، ما همیشه در حال یادگیری و به روز کردن دانش و مهارت خود هستیم.	باور به یادگیری مادام‌العمر
۱۶ و ۹ و ۱۳ و ۳ و ۸	اگر مشاهده به‌صورت دقیق انجام شود می‌توان نقاط قوت و ضعف تدریس را به‌خوبی تشخیص داده، تحلیل و ارزیابی کرد. با مشاهده رفتار دانش‌آموزان به ارزیابی خود می‌پردازیم تا عملکرد خود را بازی کنیم. در این فعالیت بود که تدریس خود را مورد ارزیابی قرار دادیم و فهمیدیم در کلاس چگونه تدریس می‌کنیم.	باور خود ارزیابی
۹	باعث افزایش ایجاد پیوند صمیمانه بین معلمان و دانش‌آموزان می‌شود.	بهبود ارتباط معلم

		با هم معلم با دانش آموز
۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۵ و ۱۶	ممکن است همکاری از شیوه‌ای استفاده کند که مناسب نباشد، ما هم متوجه می‌شویم که از آن روش استفاده نکنیم و به دنبال بهبود و اصلاح آن باشیم وقتی تدریس ما مورد نقد قرار می‌گیرد، و نکات منفی آن بررسی و همچنین روش‌های جدید را به کار می‌بریم. در تدریس موفق‌تر عمل می‌کنیم زمانی که همکاران، تدریس را مورد بررسی قرار داده و طرح جدید را تدوین و اجرا می‌کنند، در تدریس خود عملکرد بهتری را خواهند داشت. درس پژوهی سبب می‌شود معلم مهارت تدریس خود را به طور مستمر بهبود ببخشد. فرایند یادگیری همراهِ با مشارکت همکاران موجب می‌شود که مهارت تدریس ما بهبود یابد.	بهبود مهارت تدریس
۳	تسهیل‌گری در امر تدریس و یادگیری موجب پیشرفت و بهبود تحصیلی دانش‌آموز می‌گردد.	بهبود یادگیری
۱۶ و ۳	روش درس پژوهی بر پایه پژوهش است. درس پژوهی، پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس است.	پژوهش
۱۰	درس پژوهی تلفیق تئوری و عمل است باعث توانمندتر شدن معلمان می‌شوند.	پیوند و تئوری عمل
۱۶ و ۱۵	هدف نهایی انجام درس پژوهی تسهیل کردن فرایند یادگیری است. وقتی با هم در مورد روش‌های تدریس مشورت می‌کنیم و یک روش جدید را پیشنهاد می‌کنیم، عملاً نوعی تسهیل‌گری در یادگیری دانش‌آموز به وجود می‌آید.	تسهیل‌گری
۹	خود را نسبت به یادگیری و آموزش بهتر دانش‌آموزان مسؤول می‌دانیم.	تعهد و مسؤولیت‌پذیری
۱۵ و ۹	تدریس مورد نظر را مورد تقدیر قرار می‌دهیم و انتقادات خود را بیان می‌کنیم. تدریس که انجام می‌شود، ایرادهایی که گرفته می‌شود، در همه موارد فرد از خود انتقاد می‌کند.	تفکر انتقادی
۱۶ و ۳	اگر در کار درس پژوهی نگرش و تفکر سیستمی نداشته باشیم و تمام جوانب و عوامل را بررسی نکنیم موفق نخواهیم شد. وقتی می‌خواهیم ارزیابی دقیقی انجام دهیم، لازم است تمام عوامل و جوانب را مورد بررسی قرار دهیم.	تفکر سیستمی
۹	اهداف خاص یک موضوع درس یا یک درس خاص را مشخص می‌کنیم و به اهداف بلندمدت و کوتاه‌مدت آموزش توجه می‌کنیم.	توجه به اهداف درس
۱۵	کار به صورت تیمی انجام می‌شود، و فرد خودرای نمی‌باشد (هر روش و کاری را خود به تنهایی انتخاب نمی‌کند و لازم است در انتخاب تمام فعالیت‌ها و حرکات نظر دوستان و همکاران را جویا شود)	جمع‌گرایی
۱۶	ارائه روش‌های جدید تدریس و استفاده هر کدام از این روش‌ها را در زمان خود نیازمند نوعی انتخاب و خلاقیت معلمان است که درس پژوهی تا حدودی به کسب آن کمک می‌کند.	خلاقیت
۱۰	معلمان با شرکت در این دوره‌ها یاد می‌گیرند که در کلاس درس مستقل باشند و با اتکا به تجربه‌های خود و معلمان دیگر به خلق تجربه جدید بپردازند.	خلق تجربه جدید

۱۵ و ۳	ضمن این‌که در این دوره‌ها افراد در این دوره‌ها شرکت می‌کنند و با هم تبادل نظر می‌نمایند در پایان روش‌های جدیدی را طراحی می‌کنند. زمانی که تحلیل منطقی توسط همکاران انجام بپذیرد، هر فرد متناسب با ظرفیت علمی خود پیشنهادهایی را ارائه می‌دهد که در نهایت پس از بازاندیشی و اجرای پیشنهاد، یک ایده و طرح جدید تدوین می‌شود. ما در کنار یکدیگر طرح تدریس را مورد مورد بررسی قرار می‌دهیم و یک روش جدید را طراحی تدوین، بازبینی و باز اندیشی می‌کنیم و دوباره اجرا می‌کنیم.	خلق دانش
۱۳ و ۱۵ و ۳	باید تدریس خود را مورد ارزیابی قرار دهیم. نقاط ضعف و قوت تدریسمان توسط خود، همکاران و کارشناسان تشخیص داده می‌شود. علاوه بر افزایش معلومات، با هدف بالاتری در دوره‌ها شرکت می‌کند و روش‌های خود را مورد ارزیابی قرار داده و ایرادات کار خود را شناسایی می‌کند. حتی اگر پی برد که روش مناسبی را به کار می‌برده است، این دوره به او مسیر می‌دهد که چگونه این روش را کاربردی‌تر و مؤثرتر انجام دهد. این فعالیت، ابزاری است برای ارزیابی رویکردهای مختلف و جمع‌آوری شواهد در مورد تأثیر یک روش بر یادگیری دانش‌آموز	خود ارزیابی
۱۳ و ۱۵	کسانی بیشتر در این زمینه فعالیت می‌کنند که علاقه‌مند به ارزیابی و توجه به فرد دانش‌آموزان باشند. تا الان دانش‌آموز مجبور بود روش من را بپذیرد ولی حالا بعد از تریس ما از دانش‌آموزان نیز نظرسنجی می‌کنیم تا بدانیم آیا درس را بهتر درک کرده‌اند؟ قبلاً فکر می‌کردم همه دانش‌آموزان مطلب را یاد گرفته‌اند ولی در حال حاضر می‌فهمم که تمام حرکات ما روی بچه‌ها تأثیر دارد. شاید زیاد حرکت می‌کنیم. شاید زیاد می‌نشینیم و ...	دانش آموز محوری
۱۰	فرد در ارائه راهکارها لازم است که از دانش‌های لازم برخوردار باشد و همیشه خود را به روز نگه دارد.	دانش تخصصی
۱۶ و ۳	درس‌پژوهی باعث می‌شود که ما دانش حرفه‌ای خود را در تعامل با یکدیگر ارتقا دهیم. درس‌پژوهی باعث می‌شود که ما دانش غیررسمی خود را به دانش حرفه‌ای که همگانی و قابل تایید است تبدیل کنیم.	دانش حرفه ای
۱۵	آشنایی با منابع جدید، مراجعه به این منابع باعث می‌شود مطالب جدیدی را آموخته و سطح دانش خود را ارتقا دهیم.	دانش علمی
۹	لازم است که معلم تسلط بیشتری در محتوای کتاب درس داشته باشد تا بتواند روش‌های مورد نظر را در آموزش آن به کار ببرد.	دانش محتوای درس
۹	معلم برای شناخت مشکلات آموزش دانش‌آموزان لازم است که اطلاعات بیشتری از وضعیت دانش‌آموز داشته باشد.	دانش مربوط به یادگیرندگان
۸	معلمانی که در درس‌پژوهی شرکت می‌کنند توانایی تأثیرگذاری بیشتری بر دیگر همکاران دارند.	رهبری
۱۳	لازم است تیم درس‌پژوهی تقسیم وظایف نموده و هر کس مسؤولیتی را در تیم بپذیرد.	مسؤولیت پذیری
۱۵	صبر و تحمل ما بالا می‌رود و سعه صدر پیدا می‌کنیم. چون این کار یک کار زمان بر است و نیاز به صبر و حوصله فراوان دارد (تا رسیدن به نتیجه نهایی ۳ تا ۴ ماه و در بعضی مواقع تا دو سال هم زمان لازم است)	صبر و تحمل

۱۶ و ۳	همکاران در کنار هم به گفتگو و تجزیه و تحلیل می‌پردازند و یک طرح آموزشی جدید را برای تدریس آن موضوع تدوین می‌کنند که مؤثرتر است.	طراحی آموزشی
۱۵	طراحی تدریس و طرح درس غنی‌تر می‌شود. طرح درس‌هایی که قبلاً تدوین می‌کردیم بسیار ساده بود ولی الان طرح درس‌نویسی را در سطح بالاتر و با نگاهی عمیق‌تر می‌نویسیم.	طرح درس نویسی
۹ و ۱۶ و ۳	ما معلم‌ها سعی می‌کنیم به همدیگر کمک کنیم تا یادگیری مؤثر داشته باشیم معلم‌های با تجربه‌تر به کمک معلم‌های تازه‌کاری آیند. در این روش لازم است که همکاران در کنار هم و با مشارکت یکدیگر به فعالیت بپردازند.	فرهنگ مشارکت
۳ و ۱۵ و ۱۳ و ۱۰ و ۱۶	الزام پیدا می‌کنیم که مطالعه بیشتری پیدا کنیم و در جلسات بعد با بار علمی بیشتری در جلسه شرکت کنیم لازم است فرد فرصتی را به مطالعه منابع مختلف اختصاص دهد که زمینه توسعه فرهنگ مطالعه را ایجاد می‌کند. ما زمانی می‌توانیم در جلسات حضور فعال و اثرگذاری داشته باشیم که اطلاعات بیشتری داشته باشیم، پس لازم است که کتاب‌ها و منابع مختلفی را مطالعه کنیم.	فرهنگ مطالعه
۱۳	با چند نفر از همکاران که در یک زمینه تدریس دارند کار انجام می‌شود. کاری تیمی و زمان‌بر است.	کار گروهی
۱۶ و ۳	من خودم وقتی از روش پیشنهادی همکاران در کلاس استفاده کردم، بهتر از قبل تدریس و کلاس خود را اداره کردم و با مشکل کمتری روبه‌رو شدم.	مدیریت کلاس
۱۳	وقتی دانش‌آموز مشاهده می‌کند که در کلاس کار به‌صورت گروهی انجام می‌شود تشویق می‌گردد که در کلاس مشارکت بیشتری داشته باشد.	مشارکت در کلاس
۸	مهم‌ترین بخش یک درس پژوهی در عمل، مشاهده دقیق تمام اعمال و رفتارها و حرکات همکاران و دانش‌آموزان در زمان تدریس است.	مشاهده حرفه‌ای
۳ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۶ و ۸	فعالیت در گروه، نیازمند ارتباط بیشتر بین همکاران، مسؤولین و دانش‌آموزان و حتی اولیای آنان است. با شرکت در این روش مهارت‌های مشارکت و همکاری با همکاران را توسعه می‌دهیم. در درس پژوهی افتخار انگیز است که همکاران معلم با هم کار می‌کنیم و ارتباط نزدیکی با یکدیگر داریم. در این الگو افراد لازم است با افراد مختلف، از جمله همکاران، متخصصان، مسؤولین مدرسه، دانش‌آموزان، اولیا و ... در ارتباط باشیم.	مهارت ارتباط
۱۶ و ۸	همکاران در کنار هم، تدریس انجام شده را مورد قضاوت قرار داده تا بتوانند نقاط قوت و ضعف را بهتر بشناسند. هر کس در تیم باید نقاط قوت و ضعف تدریس همکار را مورد بررسی قرار دهد. این فعالیت، ابزاری است برای ارزیابی رویکردهای مختلف و جمع‌آوری شواهد در مورد تأثیر یک روش بر یادگیری دانش‌آموز	مهارت ارزشیابی و قضاوت
۱۵	روش‌های تدریس جدیدی را می‌آموزیم و به‌کار می‌بریم.	مهارت تدریس
۱۳ و ۹ و ۱۰ و ۱۶ و ۸	در طی این انجام درس پژوهی می‌آموزیم که چگونه یک نقد سازنده از اعضای گروه داشته باشیم. در گروه‌ها همکاران به نقد تدریس می‌پردازند. همه همکاران لازم است در یک کار تیمی تدریس موردنظر را مورد نقد قرار دهند. همکاری که در یک تیم به درس پژوهی می‌پردازند، لازم است که تدریس یکدیگر را مورد نقد قرار دهند و نقاط قوت و ضعف آن را مشخص نمایند.	نقادی

۸ و ۹ و ۳ و ۱۶	لازمه موفقیت در درس پژوهی، توجه به نیازها و علایق دانش‌آموزان است تا بتوانیم تدریس خود را با نیازها و خواست آن‌ها تدوین کنیم. دانش‌آموزان و یادگیری آن‌ها را در هسته مرکزی فرایند آموزش و یادگیری و مرکز ثقل توسعه حرفه‌ای ما معلم‌هاست.	نگرش دانش‌آموز محوری
۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۳ و ۱۵	درس پژوهی یک فعالیت گروهی و مشارکتی است که همکاران باید در تیم‌های درس پژوهی با هم به مشارکت و یادگیری بپردازند. در طی انجام درس پژوهی ما معلمان از یکدیگر روش تدریس و روش کنار آمدن با دانش‌آموز و یادگیری مؤثر را می‌آموزیم. در درس پژوهی معلمان در کنار هم تبادل نظر پرداخته و از یکدیگر مطالبی می‌آموزند که شاید هیچ‌گاه چنین تجربه‌ای نداشته‌اند. احساس کردم که اگر با همکاران مشورت کنم می‌توانم از تجربیات آنها استفاده کنم. با شرکت در این دوره‌ها، همکاران او را یاری می‌رسانند تا به هدف خود نزدیک شوند و دانش استفاده از روش تدریس خود را ارتقا دهند.	نگرش مشارکت‌جویانه به یادگیری
۱۳	در تیم درس پژوهی همه با هم یاد می‌گیرند.	یادگیری گروهی

مضامین سازمان دهنده

در مرحله بعد، بر اساس رویکرد تحلیلی بازآفرینی بافت - محور، مضامین پایه مرتبط با عناصر بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر نظر اندیشمندان و محققان بهسازی حرفه‌ای از جمله: کل ، ۲۰۰۴؛ استرانگ، ۲۰۰۲؛ اسپارکز و لوکز- هورسلی، ۱۹۸۹، در سه مضمون سازمان دهنده دانش، نگرش و مهارت، استخراج و دسته‌بندی شد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

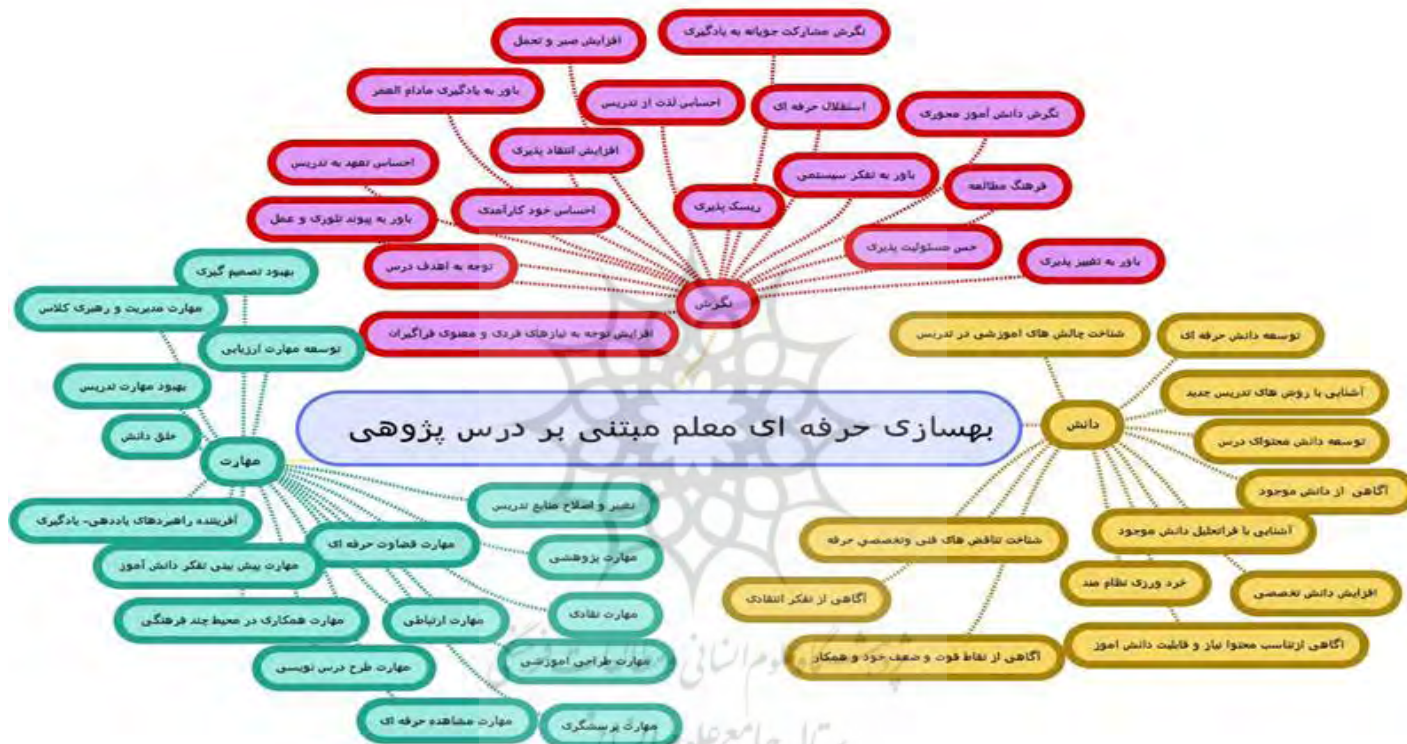
جدول (۴): مضامین سازمان‌دهنده بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
دانش	<p>آشنایی با روش‌های تدریس جدید</p> <p>شناخت چالش‌های آموزشی در تدریس</p> <p>توسعه دانش محتوای درس</p> <p>آشنایی با فراتحلیل دانش موجود</p> <p>آگاهی از دانش موجود</p> <p>خردورزی نظام مند</p> <p>توسعه دانش حرفه‌ای</p> <p>شناخت تناقض‌های فنی و تخصصی در حرفه معلمی</p> <p>آگاهی و شناخت بیشتر از تفکر انتقادی</p> <p>آگاهی از نقاط قوت و ضعف خود و همکاران</p> <p>آگاهی بیشتر از تناسب محتوا با نیاز و قابلیت‌های دانش‌آموزان</p> <p>افزایش دانش مربوط به ویژگی‌های دانش‌آموزان</p> <p>افزایش دانش تخصصی</p>
نگرش	<p>توسعه نگرش مشارکت‌جویانه در یادگیری</p> <p>توسعه نگرش دانش‌آموز محوری</p> <p>تمایل به خود ارزیابی</p> <p>افزایش احساس خودکارآمدی حرفه‌ای</p> <p>افزایش ریسک‌پذیری</p> <p>ایجاد باور به تغییرپذیری</p> <p>افزایش انتقادپذیری</p> <p>توسعه فرهنگ مطالعه</p> <p>توجه به دانش‌آموزان در زنگ تفریح</p> <p>افزایش توجه به نیازهای فردی و معنوی فراگیران</p> <p>افزایش احساس تعهد به تدریس</p> <p>افزایش احساس لذت از تدریس</p>
	<p>باور به یادگیری مادام‌العمر</p> <p>افزایش توجه به اهداف دروس</p> <p>باور به پیوند تئوری و عمل</p>

افزایش اعتماد حرفه‌ای	
توسعه استقلال فردی	
افزایش صبر و تحمل	
باور به تفکر سیستمی	
افزایش حس مسؤولیت‌پذیری	
توسعه مهارت ارزیابی	
بهبود مهارت تدریس	
توسعه مهارت پیش‌بینی تفکر دانش‌آموزان	
بهبود مهارت طرح درس نویسی	
بهبود مهارت‌های ارتباطی	مهارت
بهبود مهارت مشاهده حرفه‌ای	
بهبود مهارت قضاوت حرفه‌ای	
ارتقای مهارت پژوهش	
افزایش مهارت کار گروهی	
توسعه مهارت همکاری در محیط‌های چند فرهنگی	
افزایش مهارت نقادی	
بهبود مهارت طراحی آموزشی	
بهبود مهارت پرسشگری	
بهبود مهارت مدیریت و رهبری کلاس	
بهبود مهارت تصمیم‌گیری	
خلق دانش	
آفریننده راهبردهای یاددهی - یادگیری	
تغییر و اصلاح منابع تدریس	

براساس نتایج به‌دست آمده، "شبکه مضامین^۱ چهارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی" که با به‌کارگیری نرم افزار Nvivo به‌دست آمده است در قالب شکل ۱ نشان داده شده است.

1. Thematic Net

شکل (۱): شبکه مضامین چارچوب بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی

برای اعتبارسنجی این چارچوب از معیارهای اعتبارسنجی کیفی مانند قابل قبول بودن (روش‌های همسوسازی و خودبازبینی محقق) و قابل اعتماد بودن (روش هدایت دقیق جریان مصاحبه و استفاده از اعضای کمیته رساله برای ارزیابی و اجرای برنامه مصاحبه و همچنین به عنوان داور بیرونی) استفاده گردید. نتایج حاصل از همسوسازی نیز نشان داد که مبانی نظری و پژوهشی با مضامین برآمده از روش تحلیل مضمون همسو می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

از ادغام و خلاصه‌سازی مضامین استخراج شده از مصاحبه با مشارکت‌کنندگان بالقوه پژوهش، ۵۱ مضمون پایه به‌دست آمد. مضامین پایه استخراج شده در چارچوب در سه مضمون سازمان‌دهنده سطح اول دانش، نگرش و مهارت، قرار گرفتند. به تبع در مضامین سازمان‌دهنده سطح اول، نشان داد که این مضامین سازمان‌دهنده هر کدام دارای تعدادی مضامین پایه است که می‌بایست در دست‌یابی به مضمون گزینشی بهسازی حرفه‌ای معلمان، مورد توجه قرار گیرند. با توجه به یافته‌های پژوهش یکی از ابعاد بهسازی حرفه‌ای معلمان مبتنی بر درس پژوهی، دانش می‌باشد که شامل مضامینی از جمله: آشنایی با روش‌های تدریس جدید، شناخت چالش‌های آموزشی، دانش محتوای درس، فرا تحلیل دانش موجود، آگاهی از دانش موجود، خردورزی نظام مند، دانش حرفه‌ای، شناخت تناقض‌های فنی، تفکر انتقادی، آگاهی از نقاط قوت و ضعف همکار، تناسب محتوا، نیاز و قابلیت‌های دانش‌آموز، دانش مربوط به یادگیرندگان، دانش تخصصی می‌باشد. لازم است معلمان، سطح دانش و اطلاعات خود را بالا ببرند، این امر به‌خصوص در مورد معلمان تازه کار از اهمیت بیشتری برخوردار است. زیرا لازم است آن‌ها از حقایق عینی وضعیت موجود آگاه باشند، که در درس‌پژوهی معلمان به این مقوله دست پیدا می‌کنند و درس‌پژوهی باعث می‌شود از دانش موجود آگاهی یابند (Bakhtiari, 2016; Sarkar Arani, 2000, 2016; Stepanek et al., 2011; Saki, 2016; Khakbaz et al, 2000; Habibzadeh, 2014; Dudley, 2006; Lewis, 2009) نیز گسترش یافته (Lo, 2006; Smith, 2008; Romero, 2004; Takahashi, 2002) و هر قدر معلمان به این دانش‌ها آگاهی بیشتری دست پیدا کنند، در حرفه‌ی خود، مؤثرتر عمل می‌کنند و موجب بهبود و بهسازی او می‌گردد.

جدول (۵): اعتباریابی مضامین حاصل از تحلیل مضمون با روش همسوسازی (بعد دانش)

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	شواهد نظری و پژوهشی
	آشنایی با روش‌های تدریس جدید	Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016; Khakbaz et al., 2000; Sakar Arani snd Fukaya, 2010
	شناخت چالش‌های آموزشی در تدریس	Sakar Arani snd Fukaya, 2010; Lewis, 2009
	توسعه دانش محتوای درس	Lewis, 2009; Habibzadeh, 2014; Gao, 2006; Glaze, 2006; Haithcock, 2010; Plummer, 2009
	آشنایی یا فرا تحلیل دانش موجود	Sarkar Arani, 2000, 2016; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016; Khakbaz et al., 2000; Stepanek et al. 2011
	آگاهی از دانش موجود	Habibzadeh, 2014; Hapkinz, 2006
	خرد ورزی نظام مند	Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016; Khakbaz et al., 2000; Stepanek et al., 2011
	توسعه دانش حرفه ای	
	شناخت تناقض‌های فنی و تخصصی در حرفه معلمی	
	آگاهی و شناخت بیشتر از تفکر انتقادی	Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Biker, Bandel, smite, Telb. 2007
دانش	آگاهی از نقاط قوت و ضعف خود و همکاران	Sarkar Arani, 2000; Sakar Arani snd Fukaya, 2010
	آگاهی بیشتر از تناسب محتوا با نیاز و قابلیت‌های دانش آموزان	Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Sakar Arani snd Fukaya, 2010; Lewis, 2009
	افزایش دانش مربوط به ویژگی‌های دانش آموزان	Lewis, 2009; Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016; Khakbaz et al, 2000; Sakar Arani snd Fukaya, 2010
	افزایش دانش تخصصی	Lewis, 2009; Dudley, 2006; Takahashi, 2002; Romero, 2004; Smith, 2008; Lo, 2006

یکی دیگر از ابعاد بهسازی حرفه‌ای معلمان، مهارت می‌باشد، هر قدر معلمان از تجربه بیشتر و مهارت بالاتری برخوردار باشند، در عمل از دانسته‌های خود استفاده بیشتر و مفیدتری خواهند کرد و به معلم شایسته‌تری تبدیل خواهند شد، که درس پژوهی دز زمینه‌های مختلفی از جمله: مدیریت و رهبری کلاس، طرح درس نویسی، مهارت ارتباطی، مشاهده حرفه‌ای، قضاوت حرفه‌ای، همکاری در محیط‌های چند فرهنگی، طراحی آموزشی، تغییر و اصلاح منابع تدریس، آفریننده راهبردهای یاددهی - یادگیری و ... باعث بهبود مهارت معلمان می‌گردد. هر قدر معلمان مهارت بیشتری در حرفه‌ی خود کسب کنند از انگیزه بیشتری برای موفقیت برخوردار خواهند شد. به طور مثال زمانی که معلم مهارت کافی در طراحی آموزشی کسب می‌کند، خود می‌تواند دست به انتخاب زده و با توجه به شرایط حاکم بر کلاس و همچنین شرایط دانش‌آموزان به طراحی آموزشی بپردازد، که این مهارت از طریق درس پژوهی بهبود

می‌یابد (Sakar Arani and Fukaya, 2010; Lewis, 2005; Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016)، یا از عواملی که لازم است معلم در آن مهارت کافی را کسب کند تا بتواند معلمی در خور و شایسته باشد، تغییر و اصلاح منابع تدریس می‌باشد، وقتی معلم خود بتواند منابع تدریس را تحلیل کرده و در صورت نیاز آن را تغییر داده یا اصلاح نماید، در کار خود موفق‌تر عمل می‌کند که درس‌پژوهی باعث بهبود این مهارت نیز می‌گردد (Habibzadeh, 2014; Bakhtiari, 2016; Sarkar Arani, 2016; Lewis, 2009).

جدول (۶): اعتباریابی مضامین حاصل از تحلیل مضمون با روش همسوسازی (بعد مهارت)

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	شواهد نظری و پژوهشی
	توسعه مهارت ارزیابی	Stepanek at al.2011: Hapkinz. 2006: Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016 :Smit, 2008
	بهبود مهارت تدریس	Stepanek at al. 2011 Habibzadeh, 2014 :Lo, 2006; Saki, 2001: Khakbaz at al, 2001: Ektefaee, 1999
	توسعه مهارت پیش‌بینی تفکر دانش‌آموزان	Saki, 2016: Haithcock, 2010: Sims and Walsh, 2009: Watanabe.2001
	بهبود مهارت طرح درس نویسی	Lewis, 2009; Dudley, 2006; Smith. 2008; Lo, 2006
	بهبود مهارت‌های ارتباطی	Lewis, 2009; Dudley, 2006 Haithcock, 2010; Stepanek at al.2011
	بهبود مهارت مشاهده حرفه‌ای	Stepanek at al, 2011: Hapkinz. 2006: Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016 :Smit, 2008
	بهبود مهارت قضاوت حرفه‌ای	Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Saki, 2016; Sarkar Arani, 2016
	ارتقای مهارت پژوهش	Stepanek at al., 2011: Hapkinz, 2006: Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016: Smit, 2008; Saki, 2001: Khakbaz at al, 2001; Ektefaee, 1999; Habibzadeh, 2014
	افزایش مهارت کار گروهی	
	توسعه مهارت همکاری در محیط‌های چند فرهنگی	
مهارت	افزایش مهارت نقادی	:Hapkinz. 2006: Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Smit, 2008;
	بهبود مهارت طراحی آموزشی	Saki, 2001: Khakbaz at al., 2001: Ektefaee, 1999: Habibzadeh, 2014
	بهبود مهارت پرسشگری	Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Lewis, 2005: Sakar Arani and Fukaya, 2010 Saki, 2016
	بهبود مهارت مدیریت و رهبری کلاس	Sims and Walsh, 2009
	بهبود مهارت تصمیم‌گیری	Habibzadeh, 2014; Sarkar Arani, 2000, 2016
	خلق دانش	Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Smit, 2008; Saki, 2001; Khakbaz at al, 2001; Ektefaee, 1999; Habibzadeh, 2014; Stepanek at al., 2011
	آفریننده راهبردهای یاددهی - یادگیری	: Sarkar Arani, 2016; Bakhtiari, 2016; Saki, 2001; Khakbaz at al, 2001; Ektefaee, 1999; Habibzadeh, 2014; Stepanek at al., 2011
	تغییر و اصلاح منابع تدریس	Bakhtiari, 2016; Habibzadeh, 2014; Lewis, 2009; Sarkar Arani, 2016

یکی دیگر از ابعاد بهسازی حرفه‌ای معلمان، تغییر و بهسازی نگرش آنان می‌باشد، معلمانی که بهسازی آن‌ها در سطح نگرشی اتفاق یافتند، به سطح خبرگی نزدیک شده و عملکرد آنان ذهنی و روانی خواهد بود و تصمیم‌گیری آن‌ها بر اساس دریافت درونی است. آن‌ها به روش کیفی و متمایز با دیگر معلمان عمل می‌کنند، زیرا آن‌ها، به باور رسیده‌اند و عمل خود را با ارزش می‌دانند. این معلمان، طرح‌های خود را اجرا کرده و در نهایت با توجه به نتیجه کار خود، به بازنگری می‌پردازند، اگر طرح آنان موفق نبود و یا به نتیجه نرسید، به دریافت بازخورد اقدام نموده و کار خود را ارزیابی و اصلاح می‌کنند. از جمله مواردی که درس پژوهی موجب تغییر در نگرش معلمان می‌شود می‌توان به نگرش مشارکت جویانه در یادگیری (Librera et al, 2004؛ Tayli, 2005؛ Sallee, 2011؛ Saki, 2016)، نگرش دانش آموز محوری (Harle, 2008؛ Yoshida, 2003؛ Kep, 2006؛ Friedman, 2005؛ Habibzadeh, 2014؛ Stigler and Sarker Arani, 2000؛ Bakhtiari, 2016؛ Stepanek et al, 2011)، باور به خود ارزیابی (Stepanek et al, 2011؛ Sarkar Arani, 2016؛ Bakhtiari, 2016؛ Hiebert, 2012؛ Lewis, 2012؛ Habibzadeh, 2014؛ Sahabat Anvar, 2014؛ Khakbaz et al, 2000)، احساس خودکارآمدی (Murata, 2011؛ 2005؛ 2000) ریسک‌پذیری (Sarkar Arani, 2016؛ Bakhtiari, 2016؛ Khakbaz et al, 2000)، باور به تغییرپذیری (Habibzadeh, 2014؛ Sarkar Arani, 2016؛ Bakhtiari, 2016؛ Khakbaz et al, 2000؛ Saki, 2016؛ LO, 2006؛ Saki, 2016؛ Bakhtiari, 2016؛ Sarkar Arani, 2016؛ Habibzadeh, 2014) انتقاد پذیری (Saki, 2016؛ LO, 2006؛ Bakhtiari, 2016؛ Sarkar Arani, 2016؛ Habibzadeh, 2014) اشاره کرد. (Stigler and Hiebert, 2012؛ Yoshida, 2003؛ Khakbaz et al, 2000؛ 2016)

جدول (۷): اعتبار یابی مضامین حاصل از تحلیل مضمون با روش همسو سازی (بعد نگرش)

مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	شواهد نظری و پژوهشی
نگرش	توسعه نگرش مشارکت جویانه در یادگیری	Librera at al, 2004 ؛ Tayli, 2005 ؛ Sallee, 2011 ؛ Saki, 2016
	توسعه نگرش دانش آموز محوری	Harle, 2008 ؛ Yoshida, 2003 ؛ Kep , 2006 ؛ Friedman, 2005 ؛ Habibzadeh, 2014 ؛ Bakhtiari, 2016 ؛ Sarkar Arani, 2000 ؛ Stepanek at al. 2011
	تمایل به خود ارزیابی	Stigler and Hiebert, 2012 ؛ Habibzadeh, 2014 ؛ Bakhtiari, 2016 ؛ Sarkar Arani, 2016 ؛ Stepanek at al. 2011
	افزایش احساس خود کارآمدی حرفه ای	Khakbaz at al, 2000 ؛ Sahabat Anvar, 2014 ؛ Habibzadeh, 2014 ؛ Lewis, 2005 ؛ Murata, 2011
	افزایش ریسک پذیری	Khakbaz at al, 2000 ؛ Bakhtiari, 2016 ؛ Sarkar Arani, 2016
	ایجاد باور به تغییر پذیری	Habibzadeh, 2014 ؛ Sarkar Arani, 2016 ؛ Bakhtiari, 2016 ؛ Khakbaz at al, 2000 ؛ Saki, 2016 ؛ LO, 2006
	افزایش انتقاد پذیری	Habibzadeh, 2014 ؛ Sarkar Arani, 2016 ؛ Bakhtiari, 2016 ؛ Khakbaz at al, 2000 ؛ Yoshida, 2003 ؛ Stigler and Hiebert, 2012
	توسعه فرهنگ مطالعه	Stepanek at al. 2011
	توجه به دانش آموزان در زنگ تفریح	Sarkar Arani, 2016
	افزایش توجه به نیازهای فردی و معنوی فراگیران	Sarkar Arani, 2016 ؛ Sakar Arani snd Fukaya, 2010
	افزایش احساس تعهد به تدریس	
	افزایش احساس لذت از تدریس	Lewis, 2009 ؛ Murata, 2011
	باور به یادگیری مادام العمر	Stepanek at al. 2011 ؛ Sarkar Arani, 2016
	افزایش توجه به اهداف دروس	Haithcock, 2010 ؛ Lewis, 2009
	باور به پیوند تئوری و عمل	Sarkar Arani, 2016 ؛ Bakhtiari, 2016
	افزایش اعتماد حرفه ای	Rock and Wilson, 2005 ؛ Smit. 2008
	توسعه استقلال فردی	
	افزایش صبر و تحمل	
	باور به تفکر سیستمی	Stepanek at al. 2011
	افزایش حس مسئولیت پذیری	Bakhtiari, 2016 ؛ Khakbaz at al, 2000 ؛ Sarkar Arani, 2000, 2016 ؛ Stepanek at al. 2011

پیشنهاد‌های پژوهش

ساختار چارچوب نشان می‌دهد که در بهسازی حرفه‌ای معلمان در حوزه‌های سه گانه نگرش، مهارت و دانش، الزامات و تمهیداتی لازم است و مسوولین و متولیان امر بهسازی معلمان باید به این تمهیدات توجه نمایند. همچنین این چارچوب می‌تواند مبنایی برای تدوین دوره‌های بهسازی حرفه‌ای معلمان باشد و بر این اساس به برگزاری دوره‌هایی اقدام نمایند که بتواند در هر سه حوزه به بهسازی حرفه‌ای معلمان کمک کند.

منابع

- Aghaee, A. (2006). *Identify the personal qualities and professional future school teachers*. Master's Thesis. Shahed University (Persian).
- Bakhtiari, A., Moghaddami Nik, K. (2016). *Lesson study, A method of improving, improvement of education and teaching*. Tehran. Avaye noor [Persian].
- Fernandez, C., Yoshida, M. (2004) *Lesson study: A Japanese approach to improving mathematics teaching and learning*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates [Persian].
- Gorman, J., Mark, J., Nikula, J. (2010). *A mathematic leader s guide to lesson study in partice*. EDC.
- Gouya, Z. (2002). *Professional development of mathematics teachers a necessity*. *Journal of Mathematics Education*, No. 64, Publications Office training, Organization for Research and Planning, Ministry of Education. Pp. 9-4. [Persian].
- Guskey, T. R. (1986). *Staff development and the process of change*. *Educational Researcher*, 15(5): 5-12.
- Habibzadeh, A. (2014). *A Practical guide to lesson study*. Qom university [Persian].
- Habibzadeh, Abbas.(2015). *Lesson Study on teachers' self-efficacy perception*. The results of the psychological journal. Shahid Chamran University of Ahvaz. Fall and Winter 1393. The fourth period, year 21, no. 2, pp: 168-145 (Persian).
- Horizad, B. (2011). *The effect of creativity-based Lesson Study on The development of professional competencies of teachers And learn creative behavior of teachers and students*. *Journal of Counseling and Psychotherapy culture, new courses, freshman*, 1: 92-75[Persian].
- Lawrence, C.A., Chong W.H. (2010). *Teacher collaborative learning through the lesson study: Identifying pathways for instructional success in a Singapore high school*. *Asia Pacific Education*, 11, 565-572.
- Lewis, C.C., Perry, R., Murata, A. (2006). *How Should Research Contribute to Instructional Improvement? The Case of Lesson Study*. *Educational Researcher*. 35(3): 3-14.
- Magdfar, N. (2015). *the impact Lesson Study process The improvement of human relations and classroom management as well as teachers of English in their classroom management*. Master's thesis. Islamic Azad University, South Tehran (Persian).
- Maryatourens, R. (2002). *Teacher Training: Towards a new model for teacher training*, Second Edition (Persian).
- Morse, J.M., Field, P.A. (1996). *Nursing research: The application of qualitative approaches*. Nelson Thornes.
- Mortazi Mehrabani, N. (2004). *How to develop the professional knowledge of mathematics teachers*. Master's thesis. Shahid Beheshti University. (Persian).
- Naderi, A. Hajizadeh, M. Shari'atmadari, A., Saif Naraghi, M. (2011). *Evaluation and comparison of professional skills of teachers of Basic Sciences and Humanities Behshahr guldens school to provide methods for promoting skills*, *Journal of Educational Management*, 2(2): 96-75. (Persian).
- Namdari, Pezhman, M., Mahdi. Ghorbanian, P., Basiri, I. (2015). *Lesson Study: Theory, research and practice*. Hamedan. Faragir Hegmataneh (Persian).
- Nave Ebrahim, Abdorrahim & Poorkarimi, Jvad,(2009). *The conceptual model development and higher education faculty members*. *Journal of Research in educational systems*. Pp. 101 121(Persian)
- Rafipoor, Abolfazl.(2013). *A model for study math class*. *Journal of Technology Education*, Vol. VI, 6(4): 315-305(Persian).
- Robinson, N., and Leikin, R. (2011). *One teacher, two lessons: The lesson study process*. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 10: 139-161(Persian).

- Sadeghi, N. (2009). *Approach to continuous professional development of teachers: the case of the use of focus groups, interviews*. Journal of Psychology and Educational Sciences, 38(2): 47-75[Persian].
- Sahabat Anvar, S. (2014). *Effectiveness of the Training lesson study course of Knowledge and Teaching Skills of Teachers of Education Hamadan in 2011-2012 academic years*. Master's Thesis. Hamadan University [Persian].
- Sarkar Arani, Mohammad Reza.(2000). *Research participation of teachers in the classroom*. Journal of Education, 59: 76-61[Persian].
- Sarkar Arani, M.R.(2012). *Lesson Study model for improving mathematical discourse in the classroom: A Case Study of Mathematics, Fuki Shima, high school*. Journal of Education. 27th. 1: 62. 35[Persian].
- Sarkar, Arani, M. R. (2016). *Lesson study A global solution for improving teaching and enhancing learning*. Tehran. Meraat.
- Sparks, D., Loucks-Horsley, S. (1989). *Five models of staff development*. Journal of Staff Development, 10(4): 40-59. [Persian].
- Stepanek, J., Appel, G., Leong, M., Mangan, M. T., Mitchell, M. (2011). *Leading lesson study: A practical guide for teachers and facilitators*. Corwin Press. Translation: Saki, Reza & Dariush Madani. Tehrav. Hekmat Alavi. [Persian].
- Stigler, J., Hiebert, J.(2012). *Gap in education: the best ideas from the teachers to improve classroom instruction*. Translation: Mohammad Reza Sarkararani & Alireza Moghaddam. Tehran. madreseh (Persian).
- Strauss, A., Corbin, J.M. (2007). *Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. Qualitative research*. Translation: Biuok Mohammadi.Tehran. Institute for Humanities and Cultural Studies. (Persian).
- Stronge, J.H. (2002). *Qualities of effective teachers*. Alexandria, VA: ssociation for supervision and curriculum Development.
- Tahamipour, Seyede Bentolhoda. (2013).*Identifying the Mechanisms of the Change of Teachers' Teaching in the Process of Lesson Study as a Method for Teachers' Professional Development*. Master's Thesis. Shahid Bahonar University of Kerman [Persian].
- Verhoef, N. C., and Tall, D. O. (2011). *Lesson study: The effect on teachers' professional development*. In B. Ubuz (Ed.), Proceeding of 35th Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education, Vol. 4 (pp. 297-304). Turkey.
- Whetten, David.E. & Cameron, Kim. E. (2003).*Empowerment and delegation of authority*. Translation: Badreddin Aouri Aouriazdani. Tehran: Institute for Research and Education Management [Persian].